

Heimsyvirðýsingin um mannaættindi 50 ár á baki:

Avbjóðingin

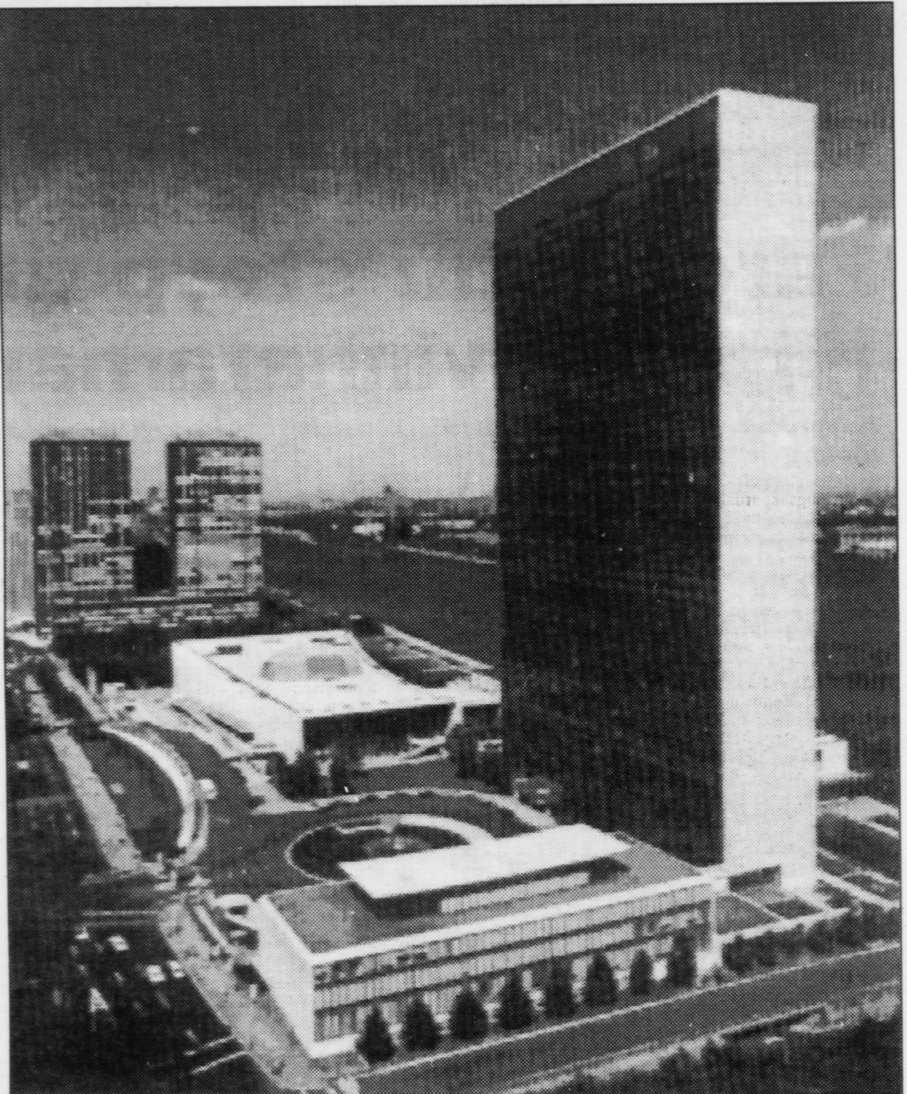
Öll tey, sum stríðast fyri mannaættindum, harmast um brotini, ið verða framd ímóti hesum ættindum og eru samd um, at stjórnarmyndugleikarnir í heimsins londum hava stóra ábyrgd at røkja. Tað eru teir, ið skulu forða fyri hesum brotum og draga tey til svars, sum standa fyri teimum. Men hetta er eitt stríð, ið ongantíð endar. Meðan mál verða tikin upp og sakarmál reist í einum stað, taka onnur brot seg upp aðra staðni. Tí hevur tað stóran týdning at minnast framstigin, ikki bara í teimum einstøku málunum, men eisini í stríðnum at fáa myndugleikar at binda seg til hesar skyldur.

Eftir Andrew Ladly

Í ár verða 50 ár liðin, síðani Heimsyvirðýsingin um Mannarættindi varð samtykt og lýst á aðalfundi í ST. Yvirlysingin er eitt tað størsta stigið á leiðini móti mannsömum um allan heim. Asetingarnar í henni eru ein avbjóðing, sum Amnesty International vil seta í ljós hetta minningarárið. Okkara samvitska eigur framvegis at verða órógvað av teimum framhaldandi brotum á greinarnar í henni. Vit eiga at tvífalda okkara áheitanir á stjórnirnar og halda fast við, at limaskapurin í ST krevur, at ásetingarnar í yvirlysingini verða hildnar út í æsir.

Fyri at skilja týðningin, sum yvirlysingin hevur, er neyðugt at leita aftur í søguna at vita, hvussu hetta skjalið varð til. Meðan tað ikki ber til at siga, at júst tá ella tá byrjaði stríðið fyri mannaættindum í okkara öld, so var samtyktin í ST ein avgerandi varði fyri

mannatign í viðurskiftunum millum lond og innanhýsis í teimum einstøku londunum. Yvirlysingin var eitt svar til teir ræðuleikar, heimurin hevði sæð árin frammanundan, hendingar, sum høvdu skakað samvitskuna hjá allari mannaættini. Dómstólar høvdu verið settir í Nürnberg og Tokyo at viðgera krígsbrotsverk. Tíðindi og myndir bórast um allan heim við prógvum um tann ófatiliga harðskapin. Dómarar, her-yvirmenn, ráðharrar, einferð so sterkir, at eingin kundi røra teir, komu fyri rættin sum krúpani menn. Nýggj hugtøk máttu gerast fyri at rúma ræðuleikunum: Hóðráp, fólkamóð, krígsbrotsverk, brotsverk móti mannaættini, endaloytn, holocaust. Í einum formáli og 30 stuttum greinum lýsir skjalið «somu og ómissiligu ættindini hjá hvørjum limi mannaættarinnar». Hesi ættindi liggja í tí iborna virðinum, hvørt einstakt menniskja hevur, og tey

kunnu ikki verða tikin burtur við lógávu ella stjórnarboðum. Í ljómandi orðum lýsir ST mannaættindini »sum felags mið fyri øll fólk og allar tjóðir við tí endamáli, at hvør einstakur og hvør samfelagsstovnur við hesi yvirlysing í huga skal stremba fyri við frálæru og uppaling at fremja virðing fyri hesum ættindum og frælsismálum og við framsøknum atgerðum inn-

anlands og millumlanda at tryggja, at tey verða viðurkend og hildin allastaðni á munagóðan hátt, bæði í fólkinum í limalondunum og í fólkinum í teimum londum, sum eru innan lógðomi teirra».

Soleiðis gjørdist yvirlysingin partur av felags heimsmentanini og varð staðfest av ríkisstjórnunum og heimsfelagsskapinum. Orðið »skal« leggur eina skyldu

á hvønn einstakan og á allar partar av samfelagnum. Í 1948 vágaði eingin stjórn at atkvøða ímóti eini yvirlysing, sum varð hildin at vera ein grundleggjandi partur av sjálvum ST-skjalinum. Tó vóru 7 lond, ið ikki skrivaðu undir: Sovjetsamveldið sínum samcindu, Saudi Arabia og Suðurafrika. Tey lond, sum ikki atkvøddu fyri, brúktu nógv orð til at greiða frá

grundum sínum ikki at taka undir, grundir, sum hendigarnar síðani hava gjørt til einkis. Yvirlysingin var úrslitið av 18 mánaða longum arbeiði í nevndini fyri mannaættindum. Nevndin hevði fingið arbeiðssetning sín aftan á umrøður í øllum pørtum av Sameindu Tjóðunum og í teimum flestu stjórnunum í limalondunum. Men hetta kjak hoyrdist so at siga ikki uttan fyri